

Ф. ПОЛ УИЛСЪН

ДЕФИНИТИВНО ЛЕЧЕНИЕ

Превод от английски: Константин Траев, 2003

chitanka.info

Значи, беше септември и вече бях написал три разказа през годината, в които бе замесен Марти Грийнбърг. Той се обади да иска четвърти.

Мартин Х. Грийнбърг спокойно може да мине за Сатаната на писателите на романи. Не че е лош човек. Далеч съм от тази мисъл. Той е добра душа, с безгранични запас от енергия, умът му сече като бръснач и има неизчерпаем фонд идеи за сборници с разкази. И точно в това се състои проблемът.

Представете си само: седите си вие и си работите над някой роман, увлечени в героите и сюжета, носите се по течението, градите тухла по тухла. Изведнъж телефонът звъни. Това е Марти. Получил е договор от Ейвън за създаването на антология за обитаваните от духове дървени пещи — една последна антология — с хонорар десет цента на дума, с краен срок четири месеца. На вас би ли ви хрумнало нещо? Казвате: „Съжалявам, до гуша съм затънал в изтекли договори и неизпълнени обещания и няма начин да изцедя от себе си пет хиляди думи до края на годината.“ Марти показва характерното за него хладнокръвие и приема отказа, без изобщо да негодува. Разменяте няколко думи за децата, за разни други дреболии, след което затваряте телефона и се връщате пак към своя роман.

Само дето през следващите няколко дни и седмици предложението на Марти ви гризе и ви гложди отвътре. Обитавани от духове дървени пещи... хъммм. Спомняте си как пещта на баба ви е изглеждала все едно, че има две блъскави очи в нея. Ами ако...? И преди да се усетите, разказът вече се бълска в стените на черепа ви и ако не го напишете и не го пратите на Марти, никога няма да успеете да продадете нищо друго, защото неговата антология ще бъде последната по рода си, няма две думи по въпроса, последното издание за обитаваните от духове дървени пещи. Така че, прекъсвате работата си по романа и написвате проклетия разказ за Марти.

Дааа... Сатаната на романистите.

Само че този път сам съм си виновен. Миналата година Марти бе редактиран „Новите приключения на Батман“ и по едно време все му натякваш, че не ме е поканил да участвам. Той каза, че си е мислел, че не чета комикси. Не ги чета ли? Дявол да го вземе, та аз съм писал комикси. Така че, когато получи договор за „Новите приключения на Шегаджията“ бях в списъка му с автори, на които да се обади.

Моментът не бе особено подходящ за написването на къс разказ. Бях затънал до колене с „*Отплата*“, пренаписвах и променях всичко, което бях писал предната зима. Трябваше да се съредоточа изцяло, за да се получи нещо. Само че Шегаджията... един от любимите ми лоши герои... не можах да устоя. Оставил „*Отплата*“ за после.

Само че аз исках да създам мой Шегаджия. Персонажът на Джак Никълсън от 1989-та не ми харесваше, също както и този на Цезар Ромеро от шейсетте. Разбира се, че странните убийства, лошите шеги, психопатската клоунада направо изобилстваха, само че нямаше смисъл нещо наистина зло да се крие под повърхността. Реших да извадя Шегаджията от укритието му, да понамаля силата му и да го направя затворник/ пациент в прословутата Аркъмска психиатрия. Тук, пред нас е един по-коварен, не толкова пищен Шегаджия, но затова пък още по-потаен и мрачен... с една студена зловредност. Батман нямаше да се появява. Не предлагам еквивалент на комикс със задъхан екшън на всяка страница. Моят Шегаджия щеше да предизвиква хлад, вместо тръпки. Моят разказ щеше да бъде пълен догоре с психо-елементи.

Прочетете го и предценете с кой от Шегаджииите бихте предпочели да си нямате работа. С моя или с този на Никълсън?

* * *

АРКЪМСКА ПСИХИАТРИЯ

БОЛНИЧЕН ЛИСТ

ИМЕ: „Шегаджията“ ДАТА НА РАЖДАНЕ:
Неизвестна
Рег. №20073

ЛЕКУВАЩ ЛЕКАР: Доктор Р. Хилс & екип

ОСНОВНО ЗАБОЛЯВАНЕ: Присъда за доживотно задържане под наблюдение по постановление на съда.

Върнат в горепосоченото лечебно заведение след последното от периодичните му бягства.

ИСТОРИЯ НА ЗАБОЛЯВАНЕТО: Професионален престъпник с дълга, добила известност и подробно документирана история, изпълнена с противообществени и социопатски постъпки, прикрити под образа на измислена от самия него личност, известна като „Шегаджията“. Обвинен в множество убийства. Многоократни бягства и пререгистрирвания в горепосоченото лечебно заведение. Виж. старите му картони.

ДАННИ ЗА ПРЕДИШНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ:
Недостатъчно данни, освен всеизвестните. Пациентът вероятно е страдал от ювенилни^[1] криминални прояви, което покрива критериите за Остри поведенчески разстройства, недиференциран тип (312. 90).

АЛЕРГИИ: Не съобщава за такива. **ЛЕЧЕНИЕ:** Не е предписано

ПРЕДИШНИ ХОСПИТАЛИЗАЦИИ: Множество в това лечебно заведение. Виж предишните му картони.

ФАМИЛНА АНАМНЕЗА: Неизвестна. Пациентът отказва да сътрудничи в това отношение.

ПРЕГЛЕД ПО СИСТЕМИ: Според оскъдните сведение, които успяхме да изкопчим от пациента, през поголяма част от живота си е бил в сравнително добро здраве. В миналото е претърпял лицева травма, съчетана с контакт с токсични химикали, довела до фиксирана деформация на лицето, кожата и нейните придатъци. Няма данни за загуба на слуха или зрителни нарушения. Няма тиреотоксикоза или диабет. Не съобщава за астма, емфизем или хронична обструктивна белодробна болест. Няма сърдечни заболявания или хипертония. Не страда от язвена болест

или колит. Няма инфекции или минали заболявания на уринарния тракт. Не е прекарал инсулти или инфаркти. Психиатричната му анамнеза е била продължително изследвана и документирана в това лечебно заведение. Лицевата/ химична травма веднъж бе предложена на обсъждане като евентуална причина за неговата психопатия, но пациентът съобщава за дълъг период (недокументиран) на криминално антисоциално поведение, още от ранните си младежки години, много преди да получи травмата.

ПРОДИКТУВАЛ: Харълд Люис, доктор по медицина
ПОДПИС: ...

МЕДИЦИНСКИ ПРЕГЛЕД

ИМЕ: „Шегаджията“ (име по паспорт неизвестно)
Рег. №20073

ИЗВЪРШИЛ ПРЕГЛЕДА: доктор Р. Хилс & екип

ЖИЗНени ПОКАЗАТЕЛИ: кръвно налягане: 122/78
пулс: 82 Р: 10 Т: 98,6

ФИЗИКАЛНА НАХОДКА: Слаб, с лицева деформация, европеиден тип, видима възраст около трийсет, запазено съзнание, ориентиран за време и място, не се намира в дистрес. Главата е нормоцефална, с леки данни за проптоза. Невромускулна пареза и цикатрициална деформация на лицевите тъкани, в резултат на което има необратим риктус. Уши, нос и гърло — без особености. Шията е гъвкава, не се палпира щитовидна жлеза. Гръдената кост показва умерен пектус [2].

Сърцето е с нормални размери, ритмична сърдечна дейност, без прибавени шумове. Дробовете са чисти при аускултация и перкусия. Коремът е мек, без туморни образувания, без органомегалия, неболезнен. Нормални,

необрязани мъжки гениталии. Не се напипват увеличени лимфни възли. Крайниците са непокътнати, с нормална подвижност. Дълбоките сухожилни рефлекси са + 2 двустранно, зениците реагират еднакво на светлина и акомодират нормално. Кожата е видимо бледа. Кожните придатъци — косми и нокти — са зелени. Това явно не е изкуствено, тъй като не се забелязва никаква естествена окраска под епидермиса или в корените.

ВРЕМЕННА ДИАГНОЗА:

1. Антисоциално разстройство на личността (301.70)
2. Вероятно разстройство на представите, силно изразено (297.10)
3. Неподлежащо на класификация биполярно разстройство, мания, темперамент, съответстващ на психотични черти в характера
4. Неподлежащо на класификация разстройство на реакциите (312. 34)

ПРОДИКТУВАЛ: Харълд Люис, доктор по медицина
ПОДПИС: ...

[1] ювенилен — свързан с младежката възраст. ↑

[2] pectus excavatus — птичи гърди ↑

ПЪРВИ СЕАНС

Той беше ужасно клощав и по-висок, отколкото очаквах.

Останах прав, докато пазачите въвеждаха мършавата, окована с белезници фигура в килията за разпит.

Изражението на Шегаджията определено е шокиращо, ако го гледаш по-отблизо. Бях виждал лицето му и преди. Но пък кой ли не беше? Само че фактът, че помежду ни има единствено някаква си масичка, а очите му ме изучават от разстояние само три стъпки, все едно че съм някакво насекомо, беше разтърсващ. Тази негова усмивка... тя създаваше цялостния ефект. Всички бяхме виждали тази бездушна, безрадостна гримаса безброй пъти, блеснала в черно и бяло от заглавната страница на „*Готъм Газет*“ или в не съвсем достоверните цветове на телевизионния еcran във вечерните новини, но нищо видяно в медиите, не може да те подготви за срещата с оригинала. Тази усмивка... ъгълчетата на устата са изтеглени нагоре и встрани, почти до средата на бузите. Пък и зъбите — толкова дълги и бляскави. По-дълги от на Мортън Дауни — младши. Само че не могат да се мерят по белота с кожата. Тя е така бледа. Не толкова избелена, като на албинос; по-скоро подобна на покрита с бели петна. Все ми беше на ума, че с малко студен козметичен крем върху един парцал, бих могъл да изтрия от кожата му тази оцветка. Само че ми бе много добре известно, че това е опитвано нееднократно. Водораслоподобният цвят на косата и ноктите му бе върха на сладоледа в тази странна човешка микстура.

По време на петгодишното ми пребиваване в Щатския медицински център в Ню Йорк и в различни други, строго охранявани лечебни заведения из страната, се бях сблъсквал с психични заболявания с най-брутални проявления. Само дето не можех да си спомня някога да съм усещал толкова явно лудостта, както я усетих тогава, в първите няколко секунди, които прекарах в една стая с Шегаджията. Нищо от това, което бях видял в медиите, не ме беше подготвило за силата, която излъчваше този човек Всъщност

несекващия поток истории, които се тиражират по негов адрес в пресата, само го прави по-тривиален. Бяхме свикнали с Шегаджията; почти се чувствахме уютно от неговото присъствие. Всички знаехме, че е изпечен престъпник и нееднократно е убивал, отгоре на това, и все пак лицето му бе станало толкова позната гледка, че се бе превърнал в част от пейзажа на Готъм. Последното му изстъпление не ни трогна как толкова много, колкото ако бе извършено от някой непознат. Познатото зло е за предпочитане...

Моята задача бе да опозная това зло.

В присъствието на двамата пазачи, които ни наблюдаваха неотльчно, подадох ръка през масата.

— Аз съм доктор Люис, господин Шегаджия. Ще бъда...

— Наричайте ме „Шегаджия“ — каза той с учудващо мек глас, втренчвайки поглед в мен, без да обръща внимание на протегнатата ми ръка. Контрастът между гробовния му тон и ухиленото му лице ме разконцентрира.

— Но това не е истинското ви име. Предпочитам да се обръщам към вас с него.

— Това име вече не съществува. Наричайте ме „Шегаджия“, ако имате желание да провеждате смислен разговор с мен.

Не ми се искаше да го правя. Личността „Шегаджията“ на пациента изглежда бе останала, около която се въртеше кариерата му на престъпник. Не исках да подсилвам допълнително тази личност. И все пак се налагаше да общувам с него. Нямах друг избор, освен да отстъпя.

— Много добре господин Шегаджия. Аз...

— Само... „Шегаджия“.

Аз отново му подадох ръка.

— Шегаджия, аз съм доктор Люис. Аз поемам грижата за твоята терапия.

Той пренебрегна ръката ми и внезапно стана нервен:

— Вие пък кога пристигнахте? Никога не съм ви виждал. Къде е доктор Хилс? Защо не ме лекува той?

— Именно доктор Хилс ме праща. Нов съм, дойдох след последното ви... бягство.

В очите му се четеше гняв, но ухилената гримаса на слизаше от лицето му.

— Искам шефа. На мен *винаги* ми се е падал шефа. Заслужил съм си го! Аз не съм просто някакво си там нещастно хахо, нали ви е ясно. Аз съм Шегаджията. Аз съм царят на престъпността в този град и искам доктор Хилс!

Грандомания и чувство за значимост. Започнах да се замислям, дали да не прибавя нарцистично разстройство (301.81) към списъка с диагнози.

Свих раменеи се опитах да се държа обезкуражаващо.

— Съжалявам, Шегаджия. Той ме изпрати да го замествам. Явно с теб сме просто залепени един за друг.

Внезапно той се успокои.

— Добре.

Емоционална лабилност.

За трети пореден път му подадох ръка. Този път, придружен от дрънченето на веригата на белезниците му, той я пое. Когато ги стиснахме, чух жужене и почувствах жилване в дланта. Извиках от изненада и си дръпнах ръката. Шегаджията избухна в смях.

Какъв смях само. Докато говореше, гласът му бе толкова мек, почти утешителен. Но смехът — накъсан, във високата тоналност, от който косъмчетата по врата ти се изправят.

Пазачите скочиха и го тръшнаха обратно на стола. Той продължи да се смее маниакално, когато успяха да изтръгнат някакъв предмет от един от пръстите му. По възрастния от двамата пазачи ми го подаде, после го претърсиха дали не носи в себе си още нещо.

Взрях се в предмета, който държах. Майтапчийски „боцльо“. Простичка, изтъркана, още от моето детство, ефектна шега.

— Чист е, док — каза по-възрастният пазач, когато приключиха с претърсването.

Аз все още се взирах в „боцльото“.

— Трябваше да е „чист“ още когато го доведохте.

Не казаха нищо, но заеха позиции по-близо от двете му страни.

Повдигнах играчката.

— Как се сдоби с това?

— Изпратиха ми го.

— Не може просто така да ти „изпращат“ неща. На пациентите изрично е забранено да притежават каквото и да било.

— Имате предвид на *другите* пациенти — каза той. — Аз съм Шегаджията. Каквото поискам — получавам го. Охраната тук е просто една шега — Очите му светнаха. — Схващате ли? Просто шега!

Пазачите се спогледаха неловко, когато той се разсмя. И с право. Беше абсурдно да го доведат на това интервю и той да има нещо такова под ръка. Ами ако остритео беше намазано с отрова?

Той като че ли четеше мислите ми.

— Всичко е в името на добронамереното, чисто, безвредно забавление, доктор Люис. Аз съм безобиден като котенце.

Изгледах го косо.

— Мисля, че Колин Уитиър щеше да погледне на това другояче... ако беше в състояние.

Шегаджията изпръхтя и махна с ръка.

— Уитиър! Този мошеник! Шарлатанин, който се преструва на художник. Той беляза света на изкуството — подобно на акне. А аз напаравих завършващия щрих към неговата творческа дейност — просто едно добро попадение. Схващате ли?

Той избухна в смях.

— Вие го убихте!

— Не е голяма загуба. Той заслужаваше да умре. Позореще истинското изкуство. Светът стана много по-добър без него.

Пълна липса на угрizения или вина.

Много добре си спомням последното му зверство. Бях се присъединил към лекарския състав скоро след поредното му бягство и не след дълго той нападна една картинна галерия, в която бяха изложени творбите на един изключително надарен млад художник на име Колин Уитиър. Шегаджията свали всичките платна на Уитиър от стените и ги запали на пода, в средата на изложбената зала. След което ги замени с цикъл мрачни абстрактни картини, всяка от които подписана с „Шегаджията“.

На следващата сутрин Уитиър бе обзет от справедлив гняв. Той разхвърля из залата платната на Шегаджията и ги накъса на парчета. Око за око. И с това трябваше да се приключи. Но не би. Уитиър бе открит мъртъв в галерията, два дена по-късно. Убит. Но не с такива прости средства като куршум или нож. Не, носът и устата му бяха запълнени с гъста зелена боя, с която се бе задушил. След което, е бил

прикован към стената на изложбената зала в голяма, украсена с орнаменти, позлатена рамка. На стената до тялото бе написано:

Колин Уитиър

Почивай в мир

Един художик, който буквально

се пожертва в името на своето изкуство

Небрежната жестокост на престъплението все още ме обливаше с ледени вълни, щом се сетех за случая. А извършителят седеше на не повече от три стъпки от мен. И се хилеше.

Хилеше се...

Бях таен почитател на творчеството на Уитиър от години. Разбирах посланията, които носеха картините му. Дори участвах в един търг за една-две от ранните му творби преди няколко години, когато все още бяха достъпни, но не можах да се преборя с хората с дълбоки джобове. В момента те бяха далеч от моите възможности. Е, поне имаше репродукции. Но винаги, когато си помислех за всички картини, които не е успял да нарисува, се изпълвах с гняв до дъното на душата си...

Спри!

Нямаше смисъл от това. Започвах да се поддавам на чувствата. Не можех да си позволя подобно нещо. Бях длъжен да помогна на този човек, а нямаше да се справя, ако подхранвах яда си. В този момент прекратих първия сеанс.

ВТОРИ СЕАНС

— Този път е чист, док — каза по-възрастният пазач, докато слагаше Шегаджията да седне на стола пред мен.

— Сигурен ли си? — попитах аз.

— Да бе. Съвсем сигурен.

Не подадох ръка на пациента си.

— Добро утро, Шегаджия — казах аз, бодро приветствайки го с името, което бе пожелал.

Шегаджията се беше вторачил в мен, очите му проблясваха, докато сядах от другата страна на масата.

— Реших да ви приема за мой лекуващ лекар за този ми престой в клиниката, доктор Люис.

— Камък ми падна от сърцето.

— И без това доктор Хилс бе започнал да ми писва. Той е такъв egoист — Аз-ът му бе прекалено чувствителен. Постоянно се поддаваше на самомнението си. Схващате ли?

— За съжаление, да.

— Само че, братлета, да си говорим направо, ако ще оказвам съдействие в лечението, ще ни е нужно малко уединение — Той погледна двамата пазачи от двете си страни. — Не мога да позволя двама шибанящи да подслушват интимните моменти от живота ми.

Той, разбира се, имаше право. Но аз нямах намерение да поемам каквito и да е рискове с него. Наредих на пазачите да оковат китките и глезните му към облегалките и краката на стола му и да чакат зад затворената врата.

— Препоръките ви са впечатляващи — каза Шегаджията като останахме насаме.

По врата ми започнаха да се прокрадват тръпки на притеснение.

— Нямаш представа от моите препоръки.

— *Au contraire*^[1], доктор Люис. Разполагам с пълното ви досие.

След което той започна да цитира моята биография, отброявайки едно по едно училищата, които бях посещавал, наградите, които бях

получавал, успеха ми в медицинския университет, назначението ми като главен хонорован преподавател в психиатричната клиника „Даунстейт“, дори началната ми заплата, тук, в Аркъм.

— Това е просто обидно — каза той, поклащайки презрително глава по повод на последното. — Струвате много повече.

Отлично съзnavах, че съм зяпнал и не мога да помръдна от изненада.

— Как...?

Изражението ми сигурно е било забавно отстрани, защото Шегаджията избухна в смях.

— Нали ви казах — аз съм Шегаджията, Клоунът в цирка на Престъпността! Нищо в този град не ми убягва.

Непрестанни мегаломански представи. Само че как е...?

Отърсих се от шока и се насилих да се съсредоточа върху настоящите си задачи. А именно, да интервюирам своя пациент. Той не искаше да сътрудничи, даваше безмислени отговори на въпросите ми за детството му и целенасочено ненормални отговори на Роршаховия тест.

Опитах отново с въпроси за миналото му.

— Някога да си се влюбвал, Шегаджия?

— Винаги. Луд съм по момичетата — те не искат да излизат с мен и това ме подлудява! Схващате ли?

Аз продължих да го притискам:

— Някога да си бил женен?

— Доктор Джекил, май улучихте слабото ми място.

— Отговори на въпроса, ако обичаш.

— Женен? Аз? Не. Предпочитам да си остана ерген и такъв какъвто съм. Схващате ли?

[1] Au contraire — напротив ↑

ОБСЪЖДАНЕ

По-късно същия ден проведохме клинично обсъждане с доктор Хилс, шефа на психиатрията в Аркам. Обсъдихме моите две смущаващи срещи с Шегаджията.

— Бъди изключително внимателен, Хал — ми каза доктор Хилс.
— Той е дяволско създание.

Никога не бях чувал доктор Хилс да говори по такъв начин. Беше толкова непрофесионално, толкова... ненаучно.

— Знам, че е непоправим, но...

— По-лошо. Той е велик манипулятор. Прави така, че се получава изключително трудно, почти невъзможно да заемеш водещи позиции по време на сеансите. Завърта всичко към теб. Ако не внимаваш, в позицията на пациент можеш да се окажеш ти. Вместо да го лекуваш, той ще започне да ти влияе, ще те кара да подставяш под съмнение себе си, ценностната си система, всичко, в което вярваш...
— Гласът на доктор Хил загъръхна и погледът му стана отнесен. — Всичко.

Това не ми беше ясно. Единственото, което знаех бе, че няма да позволя да ме манипулира — въпреки, че бе успял да ме разстрои. Това нямаше да се повтори.

— Това, което ме интересува — вметнах аз, — е как той успява да си осигури толкова лесен достъп до външни източници на информация, която изобщо не би трябвало да ползва.

— Знам, знам. Само че, не знаем как го прави. Но нека това не те разсейва. Спазвай възприетия курс. Това е твоето изпитание в психиатрията в Аркъм. Ако устоиш на Шегаджията, значи можеш да се справиш с всичко останало.

— Ако ви слуша човек, ще си рече, че говорите за самия дявол.

Доктор Хилс отклони поглед.

— Понякога се чудя...

ПЕТИ СЕАНС

Когато открих сеанса, се опитах да прикрия възбудата си, да се престоря, че нищо до момента не се е случило. Шегаджията, от своя страна, бе по-малко склонен да съдейства от обичайното. Въпреки, че бяхме съвсем сами, той не обели дума. Просто си седеш там и ме гледаше. И се хилеше.

Най-накрая изключих диктофона, гответки се да прекратя сеанса.

Тогава той проговори.

— Не ви ли харесва новата ви кола?

Прехапах бузите си, за да не изкрешя от ярост. Не трябваше да му позволявам да забележи колко съм потресен, как ме е засегнал.

Случи се същата сутрин. Закъснявах, така че се притесних страшно много, когато не успях да открия колата си на паркинга в „Готъм гардън“. Първо си мислех, че просто съм забравил, къде съм я паркирал, тъй като там, където обикновено паркирам, стоеше един мерцедес. Скоро се оказа, че колата ми изобщо я няма. Само че кой би откраднал тази таратайка?

Вече доста превъзбуден, отидох до обичайното си място за паркиране и огледах мерцедеса. Беше нов. Чисто нов 560 SEL. Кралско синьо. Любимия ми цвят. Мислех си как някой ден ще имам такъв и се чудех кой ли наемател в бедняшки квартал като „Готъм Гардънс“ може да си позволи подобен звяр.

И тогава забелязах ключовете, оставени в ключалката.

Надзърнах през стъклото на шофьора. На предната седалка имаше плик. С моето име. Отворих рязко вратата и разкъсах ръба на плика. Вътре бе регистрационната карта — на мое име — и лист с пурпурен надпис:

*Да се използва единствено
от доктор Харолд Люис.*

Беше прикрепена и една карта за игра. Един жокер.^[1]

— Е? — попита Шегаджията от отсрешната страна на масата. — Няма ли поне да кажете: „Благодаря“?

Не. Нямах намерение да казвам: „Благодаря“.

— Как вози?

Вече бях закъснял и нямах друг избор, освен да отида с мерцедеса на работа. Как возеше ли? Ами като да караш из облаците. Само дето бях твърде ядосан, твърде разстроен от това арогантно вмешателство в живота ми, за да му се насладя.

Наложих си търпение. Най-накрая можех да говоря спокойно.

— Къде е старата ми кола?

— Няма я. Изчезна. Капут. На боклука. Сплескана до размерите на хубаво малко кубче изкривен метал и пратена обратно в леярната, от където е дошла.

— Слушай, приятел — казах аз, — ако си въобразяваш, че подобен досаден опит за подкуп ще ти изейства някакво по-специално отношение от моя страна или че ще ти стана нещо като таен съюзник, жестоко се лъжеш. Аз не мога да бъда купен.

„Никога.“ — си мислех аз. — „Особено пък от убиеца на Колин Уитиър.“

— Разбира се, че не можете. Нима си мислите, че съм толкова непохватен, та да се опитвам да ви подкупя с кола? С кола? Божичко, не. Просто не можех да понеса мисълта, че личния ми лекар се разкарва наоколо с онази тойота, модел 1982. Поне да беше „Челика“! Трябва да си пазя репутацията. Какво ще си помислят в моята организация, когато видят, че лекарят на техния шеф кара някакъв японски таралясник? Ситуацията беше неприемлива и изискваше незабавна намеса.

— Няма да я приема!

— Опасявам се, че нямате избор, доктор Люис. Стореното — сторено. Старата ви кола повече не съществува. Можете да използвате новата. Защо не ѝ се насладите? Съвестта ви е чиста, моралът ви е неопетнен. В замяна от вас се иска единствено да я карате. Държа на имиджа си, нали разбирате.

— Пазачи — извиках аз. Нямах намерение да слушам повече.

— На Дайна също ще ѝ хареса.

Дайна? Какво знаеше той за Дайна?

Немощен и онемял, наблюдавах как пазачите отключват веригите му и го извеждат.

[1] Игра на думи — на англ. joker означава шегаджия ↑

ОСМИ СЕАНС

Сеансът определено вървеше добре. Шегаджията се отпусна да говори за своето трудно, бурно детство. Все още не бях вникнал в механизмите на поведението му, но все пак нали бяхме едва в началото. Най-важното бе, че чувствах как започваме да напредваме към една жизнеспособна връзка лекар- пациент. После обаче той отново започна с неговите врели- некипели.

— Знаете ли, доктор Люис, аз бях от онези ученици, заради които учителите оставаха след часа. Схващате ли? Бях уважителен — винаги казвах или „Да, ваша чест“ или „Не, ваша чест“. Схващате ли? Когато бях хлапе бях толкова опак, че ме изхвърлиха от всички поправителни училища в страната.

— Не можем ли да бъдем по-сериозни? Поне за малко?

— Не се тревожете, док. Знам, че се стараете. Всъщност прекалено много се стараете. Схващате ли?

Това беше върхът. Направих заключителна бележка по повод края на сеанса. Но когато вдигнах поглед, забелязах, че е освободил ръцете си. Държеше колода карти за игра.

— Изберете си карта — каза той. — Която и да е.

Заля ме вълна на ужас. Започнах да викам пазачите. Докато се върнат, ръцете на Шегаджията пак си бяха с белезници. Колодата карти остана на масата помежду ни.

— Оставете — казах аз на пазачите. Все пак, той не се бе опитал да ме нарани. Може би това бе една възможност да спечеля доверието му, което да ни изведе към най-краткия път към смислена терапия. — Фалшива тревога.

Когато се върнаха по местата си отвън, Шегаджията ме изгледа учудено. Вдигнах колодата и я разгледах. Всичките бяха жокери.

— Как успяваш да вкараш тук подобни неща?

— Казах ви: аз съм...

— „Клоунът в цирка на Престъпността“, знам. Просто един съвременен Мабюз.

— Ааа. Докторът е киноман. Да, предполагам, че мога да бъда сравняван с доктор Мабюз, но само в общи линии, иначе във всичко друго го превъзхождам. Доктор Мабюз е прост бакалин в сравнение с Шегаджията.

Пак мегаломания. Започваше да се изтърква.

— Само че ти си истински — отбелязах аз. — Мабюз бе измислица. Нямаше защо да се притеснява, че върви против Батман.

Веднага разбрах, че съм ударил по слабото му място. Нещо в погледа и държанието на Шегаджията се промени. Въздухарската поза на бонвиван се изпари. Все едно, че леден червей пропълзя по раменете ми, когато от очите му блясна студена омраза и увисна като отровен смог в атмосферата помежду ни. И както внезапно се бе появила, също толкова внезапно изчезна. Издухана от изблик на смях.

— Батман! Говорите за кукувци! *Мен* затвориха, а *него* го оставиха да се мотае на свобода с неговата капа и чорапогащи.

— За убийството на Колин Уитиър можеха да те сложат на електрическия стол — казах аз меко. За малко да кажа *трябваше* вместо *можеха*. Налагаше се да внимавам.

— Само дето не могат! — каза той през смях. — Защото съм обявен за невменяем! Не съм отговорен. Не е ли чудесно? Уф, прекрасно е да си луд в Америка. Мога да газя останалите, но те мен — не.

Докато той продължаваше да се кикоти, аз го попитах:

— Нямаш ли никакви угризения за това, което си причинил на хората? Според ценителите на изкуството си ограбил обществото, убивайки Колин Уитиър?

— Обществото? Какво е направило обществото за мен?

— Е, може и да си прав, но през целия си живот си причинил неизброими вреди — смърт, мъка, болка. Не чувствува ли никакъв подтик да компенсираш всичко това?

— Ни най-малко. На първо място поставям Шегаджията. Ако не аз, то кой друг ще се погрижи за него? Аз. *Мен.* *Moi.* Обществото, общественото добруване, дребните хорица — да ми ядат ушите. И предпочитам да не споменавате повече Батман в мое присъствие.

Припомняйки си колко бързо се бе освободил от белезниците си преди малко, кимнах.

— И между другото — каза той — красивата Дайна хареса ли колата?

Изведнъж ми кипна отвътре, но външно останах спокоен.

— Както ти не искаш да споменавам Батман, така и аз бих желал да не споменаваш никой от моя личен живот.

— Тя е много привлекателна.

— Надявам се, че нямаш намерение да я заплашваш.

— Да я заплашвам? — Той се засмя. — Тия неща са за разни пистолерос и всякакви там десперадос. *Fratellezza* свини. Вие ми харесвате, доктор Люис. Нямам интерес да заплашвам скъп за вас човек. И освен това, защо да го правя? Каква полза бих могъл да извлека от вас?

— Може би си мислиш, че мога да ти помогна да избягаш.

Отново смях.

— Мога да избягам, когато си поискам.

— Така ли? Тогава защо си все още затворен тук?

— Защото тук се забавлявам — каза той, като не пропусна да покаже надмощието си. — Както мога да внасям нелегално каквото си искам, така мога и да си тръгна, когато поискам. А когато решава, че е дошло време да си вървя, ще избягам с *elan*, драги ми докторе. Без вашата помощ. При Шегаджията няма недодялани пандизчийски номера. Шегаджията няма да се изниже, нито пък ще пълзи по разни тунели. Той или ще отлети или ще си излезе — по собствен избор.

— Ще видим.

— Да. Ще видим. А кога мислите да направите предложение на онази жена?

— Не е твоя работа!

— Ааа! Работа! Ще ми се да ставаше дума за работа! Строежи и заеми — а сега ако обичате, мога ли да остана сам. Схващате ли?

— Приятен ден, Шегаджия — казах аз, докато се надигах.

— Приятен ден, доктор Люис.

ДЕСЕТИ СЕАНС

Едва сдържах гнева си. Веднага щом пазачите излязоха, избухнах:

- Този път отиде твърде далеч, Шегаджия!
- За какво говорите, доктор Люис?
- За пръстена, дявол да те вземе! За проклетия пръстен!
- Имате в предвид оная джунджурия, която изпратих на Дайна?

Не му мислете.

- Не е просто джунджурия и ти много добре го знаеш!

Когато предишната вечер отворих на позвъняването на външната врата, се шокирах при вида на Дайна, която стоеше пред мен със сълзи на очи. Тя се хвърли на врата ми и прошепна колко прекрасно е това, какво романтично предложение. И тогава ми показва пръстена — огромен, с единичен камък, нешлифован, поне три карата. Бил перфектен, така каза тя, годежния пръстен, за който винаги била мечтала и само като си помислела, как съм го пратил в букет от рози, с бележката: „*Дайна — Направи живота ми пълноценен. Ожени се за мен. Хал.*“

Мислех да ѝ направя предложение, веднага щом си стъпя на краката, но нямах нищо общо с това. Веднага ми стана ясно кой е инициаторът. Трябваше да ѝ кажа още тогава. Но като видях погледа в очите ѝ, радостта, изписана по лицето ѝ, просто сърце не ми даде. Как да ѝ сваля пръстена от пръста и да ѝ кажа, че не е от мен? Прегърнах я и си замълчах.

- Не искам да се бъркаш в живота ми!

— Кой се бърка? — каза той, докато се хилеше. — Вие ми харесвате. Не искам да се ожените за някоя второ качество. След няколко години сам ще можете да си позволите всичко това. Но за момента ми доставя удоволствие да ви помогам. Какво лошо има?

- Опитваш се да опорочиш моята преценка! Но няма да стане!

— Разбира се, че не. И двамата сме наясно, че сте прекалено честен за това. Между другото, в апартамента ви чака един подарък за

годежа.

С това чашата преля. Изхвърчах от кабинета за прегледи.

Само дето вътре в мен се надигаше накакво особено ново усещане, нарастваща увереност, че е мой дълг да попреча на този... на този Шегаджия да наранява и корумпира още хора.

ОБСЪЖДАНЕ

— Префронтална лоботомия! — възклика доктор Хилс. — Сигурно се шегувате!

Каламбурът, който направи от моите думи се загуби в шокираното мълчание, което ме ограждаше. Бях нахлул в психиатричното обсъждане направо от сенаса си с Шегаджията и бях тръснал препоръките си. Останалите от лекарския състав — докторите Хилс, Милър и Больнд — бяха там и ми се струва, че всички бяха потресени.

Това решение ми хрумна в момента, в който влязох. Префронталната лоботомия — хирургично вмешателство в предния дял на мозъка. През трийсетте бе използвана за кратък период от време с голям успех. Агресивни, неспокойни пациенти се превръщаха в котета — нежни, кротки, физически и емоционално превключваха на по-ниска предавка. Само че този метод бе излязъл от употреба като прекалено краен. И защото беше не обратим.

— Да, наясно съм, че това е радикално предложение — казах аз, но трябва да признаете, че този конкретен случай изисква радикално решение. *Налага* такова, бих казал. Лоботомията е дефинитивно лечение в случаи на непоправима агресивност, какъвто е Шегаджията.

Доктор Хилс каза:

— Дори само да го предложим и ще попаднем под тежката артилерия на организацията за защита правата на пациентите. ACLU, всички онези...

— А правата на хората, които ще нарани следващия път като избяга? — отвърнах аз. — А всички сме наясно, че той пак ще избяга. Нека бъдем честни, господа: в очите на обществото сврменната психиатрия търпи провал в случаи като този с Шегаджията. Знам. Преглеждал съм предишните му картони. Този човек явно бяга, когато си поиска. След което, в пристъп на ярост, започва да убива и граби, хваща го, връща го при нас, само за да избяга отново. Както и да го оковем с вериги, каквито и лекарства да му даваме и да го подлагаме

на психоанализа, той успява да избяга. И никога не носи последствията от това, което прави! Между пристъпите му се предоставя чиста, удобна килия, храни се три пъти на ден и ползва бесплатно медицинско обслужване. Доживотно!

— Само че лоботомията...? — започна доктор Хилс.

— Провалихме се в опитите си да го задържим, не успяхме да го променим с никакво лечение или да го контролираме с опиати, а съдебната система не иска да го прати на електрическия стол. Като лекари, натоварени с така наречената криминална психиатрия, мисля че наш дълг е да обсъдим едно дефинитивно лечение при неговата поведенческа патология.

Последва продължително мълчание. Най-накрая доктор Хилс каза:

— Аз ще се заема с Щатската комисия по медицински изследвания.

Излязох от стаята за клинични срещи в състояние на див възторг. Може и да бях нов, но непоколебимо заявявах присъствието си. И освен това, бях убеден, че моето предложение за лоботомия щеше да докаже на Шегаджията веднъж завинаги, че Харълд Люис, доктор по медицина, не може да бъде купен

СЕАНС ДЕВЕТ — А

Онемял, неспособен да продумам, се взирах през масата в Шегаджията. Тази усмивка... ако можеше само да спре да се усмихва.

— Е? -каза той. — Хареса ли ви подаръка за годежа?

— Откъде...? — Устата ми беше пресъхнала. — Откъде го взе?

Късно снощи се бях приbral вкъщи, откривайки на стената да виси оригинално платно на Колин Уитиър. *Оригинално!* Абстракция от вихрен синьо и зелено, които ми напомняха за океанските дълбини... вечния кръговрат на раждането, живота и смъртта... студен, призрачен, нескончаемо красив.

Цената на творбите на Уитиър бяха скочили до тавана, след като умря от ръката на Шегаджията. Всяка струваше поне милион. Никога нямаше да мога да си позволя Уитиър. Никога. А Шегаджията ми бе подарил един.

Притежавах оригинал на Уитиър... оригинал...

Паричната стойност за мен нямаше никакво значение, тъй като не можеше и да става на въпрос да го продам. По скоро бих продал душата си на дявола, отколкото да го продам.

— Имам цял куп такива — каза Шегаджията. — От изложбата в Готамската галерия.

— Но вестниците твърдяха, че си ги изгорил!

— Не бъдете глупав. Те са прекалено ценни, въпреки че аз самият не разбирам защо. Този човек нямаше и капчица талант. Изгорих няколко от старите ми платна, които не харесвах.

— В такъв случаи... всичките тези картини са в теб?

— Да. Натрупани са в един от складовете ми. Всъщност вече съм забравил в кой от всичките. Един от хората ми изкопа тази за вас.

Цял куп такива... чувствах се немощен.

— Е? Хареса ли ви? Не ми отговорихте.

— Аз... аз не мога да приема крадена вещ — казах аз, като думите излизаха насила от устата ми.

— Много лошо. Бях решил да ви ги подаря всичките за сватбата — Шегаджията сви рамене. — Добре де. Ще накарам моите хора да я махнат и...

— *He!* — извиках — или по-скоро изкрещях аз. — Искам да кажа, поне не още. Трябва ми време да помисля.

Усмивката на Шегаджията стана още по-широка.

— Както желаете, доктор Люис.

ОБСЪЖДАНЕ

Картини на Уитиър... цяла купчина такива... стоят в някакъв склад... събират прах... плъховете ги гризат... драскат боята...

Тези образи препускаха на воля из съзнанието ми, докато седях на масата за клинични срещи и чаках доктор Хилс да дойде. Найнакрая той нахлу вътре.

— Одобриха я! — извика той. Щатската комисия по медицински изследвания одобри извършването на префронтална лоботомия на Шегаджията! Ако беше който и да е друг, щяха да откажат, но за Шегаджията се навиха! След няколко седмици Психиатрията в Аркъм ще бъде по всички медицински списания!

Докато развълнувания шепот преминаваше по цялата маса, аз почувствах как кръвта ми изстива. Картините. На Уитиър. Един Шегаджия с лоботомия ще бъде толкова пасивен и податлив, че ще разкаже на полицията всички подробности около натрупаната плячка. Платната на Уитиър... *моите* платна... ще бъдат върнати на галерията... за да се продадат по милион парчето.

— За кога е назначена операцията?

— Утре сутрин. Тази нощ доктор Робинсън ще долети от Торонто.

— Може пък да пробваме с електрошок — казах аз.

— Електрошоковата терапия вече отпадна. Какво става, Хал? Лоботомията беше твоя идея. Промени си мнението ли?

Колебаех се. Как можех да протестирам срещу изпълнението на моето предложение?

Само дето това беше преди да разбера за картините.

— Може би. Мисля, че си заслужава да опитаме пак с електрошок. Може би прибързваме.

— Трябва да действаме бързо. Мнението на Комисията беше, че ако отлагаме, само ще дадем възможност на опозицията да е организира и да предизвика публична забрана. Смятат, че ако поставим света пред *fait accompli*^[1] с един лоботомизиран Шегаджия, протестите

ще са много по-малко. Освен това, ще сме изпълнили нашия обществен дълг. Както ти така красноречиво подчертва, Хал, имаме нужда от дефинитивно лечение в случая с Шегаджията. И точно така ще постъпим.

Какво можех да кажа? Реших да рискувам всичко.

— Искам още сега да се запише в протокола, че съм против операцията. Поне в такъв кратък срок. Мисля, че първо трябва да изprobваме останалите възможности. И бих искал да се проведе гласуване.

Всички се взираха онемели в мен. Не ми пукаше. Трябаше да спра операцията — поне докато онези платна не се озоват при мен. Те бяха единственото, което ме интересуваше. Ако само можех да я отложа, щях да спечеля време, за да убедя Дайна да ускорим сватбата, така че Шегаджията да може да поднесе своя сватбен подарък. След което, пак щях да дам зор за лоботомия.

Само че, когато се стигна до гласуване, моята ръка бе единствената, която бе вдигната „против“.

[1] fait accompli — свършен факт ↑

СЕАНС ДЕВЕТ — Б

Същата вечер уредих още един сеанс с Шегаджията. Дори не си направих труда да включвам диктофона.

— Наистина ли мислиш да ми дадеш останалите картини на Утийър като сватбен подарък?

— Разбира се — каза Шегаджията. — Уговорихте ли датата?

Преплетох пръсти, за да спра треперенето на ръцете си. Никога не ме е бивало в лъжите.

— Да. Утре. Решихме, че не можем да чакаме повече. Ще се оженим преди утринната служба за мир.

— Наистина ли? Поздравления! Толкова се радвам за вас.

— Благодаря ти. Значи... чудех се... дали не би ми казал, къде са тези откраднати картини? Ще ги взема още тази вечер, ако не възразяваш.

— Не. Разбира се, че не. Знаете ли къде е „Райтсън Стрийт“?

Едва сдържах вълнението си.

— Не. Но ще я открия.

— Ето — каза Шегаджията, небрежно освобождавайки ръцете си от белезниците и изваждайки един молив. — Ще ви нарисувам карта.

Когато започна да рисува, се наведох напред. Внезапно другата му ръка се стрелна към мен. Почувствах жилване във врата. Докато се отдръвях назад, видях капещата спринцовка в ръката му. Отворих уста, за да повикам пазачите, но думите просто не искаха да излязат. Тътен, подобен на този в метрото, когато мотрисата спира на някоя от станциите изпълни ушите ми, докато всичко около мен започна да избледнява и накрая ме обгърна мрак.

Някакъв глас, далечен, ме вика някъде в тъмнината. Придвижвам се към него и излизам на светло.

Едно странно, изкривено лице, наполовина Шегаджията, наполовина нормално, плува някъде пред мен.

— Събудете се, доктор Люис — казва то с гласа на Шегаджията.
— Ставайте от кревата.

Опитах се да кажа нещо. Странно — устните ми се движат, но единствените звуци, които издавам, са изопачени, неразбираеми.

Опитвам се да се размърдам, но ръцете ми са завързани с белезници към стола, мога само да седя и да гледам.

И докато гледам, Шегаджията се взира в едно огледало и наглася парчета латекс с телесен цвят по брадичкта и лявата си буза. Виждам го само в профил, но с всяко прибавено парче, той заприличва все по-малко и по-малко на Шегаджията и все повече и повече на някой друг. Някой, когото познавам.

— Изкарах някои наистина ужасни мигове с вас, доктор Люис — казва той. — В продължение на цели двадесет и четири часа успяхте да ме накарате да повярвам, че съм сгрешил в преценката си за вас, че съм ви подценил. Съмнението в собствените способности са изключително неприятни, дори и в микроскопични дози. Не знам как останалите хора се справят с тях цял живот.

Опитвам се отново да говоря, но в резултат се получава само ломотене.

— Не си правете труда — казва той. — Едно от действията на тази инжекция е дисорганизация на говорния център в мозъка. Но да се върнем отново към моите кратковременни душевни терзания. Разбирайте ли, през всичките тези седмици, които изминаха, си мислех, че ви държа в ръцете си, че ви държа здраво. Например това, че запазихте мецедеса. Искам да кажа, че ако искахте да ми натъркате носа, можехте да го продадете, да си купите друга раздрънканата тойота и останалите пари да дадетете за благотворителност. Това щеше да ме постави на мястото ми. Същото се отнася за годежния пръстен. Ооо, знам, че ви накиснах в деликатно положение, но ако наистина имахте смелостта да си признаете, щяхте да кажете на прекрасната Дайна истината. Но не го направихте. Пожелахте още първата стъпка от съвместния ви живот да е грешната. Ооо, бях сигурен, че сте ми в ръцете.

Той спира, докато нанася грим върху латексовата маска, после продължава:

— След това връхлитате в залата за клинични срещи и пускате бомбата. Бях шокиран, повярвайте ми. Префронтална лоботомия,

доктор Люис? Колко дръзко! Щеше да свърши работа, сигурен съм. Почти се гордеех с вас, когато научих. Никой от останалите некомпетентни аматьори нямаше да се сети за това или пък да прояви смелостта да го предложи. Но вие се хвърлихте с главата напред и им казахте всичко в очите, това ми хареса. Напомняте ми на самия мен.

Отново се опитах да кажа нещо, но със същия резултат.

— Какво? — пита той. — Не сте ли като мен? Оо, такъв сте. До неотдавна ме подхванахте задето нехая за последствията от моите действия, заради техния трагичен ефект върху въвлечениите в тях индивиди и обществото като цяло. И аз ви казах, съвсем откровено, че не ми пуха. Вие бяхте толкова убеден в правотата си. А после какво направихте? Когато се изясни, че аз притежавам нещо, което ви трябва, се опитахте да разубедите лекарския състав за „дефинитивното лечение“. До този момент планирах просто да изчезна и, както винаги, да ви оставя всички да си бълскате главите как е станало. Но сега виждам, че не сте бил загрижен за това, кое е най-добро за обществото; нито пък за отговорностите, които поемате на това работно място. Бяхте загрижен единствено за нуждите на доктор Харълд Люис. И дори със себе си не бяхте честен в това отношение.

Той повдига огледалото и го държи пред гримираното си лице, докато се завърта към мен. Скрит зад огледалото, казва:

— Виждате ли? Не ви ли казах, че сте точно като мен?

И в огледалото виждам бледите разкривени черти на Шегаджията, които се хилят насреща ми.

Облива ме вълна на ужас. Опитвам се да изкрештя, но е безполезно.

— Тази инжекция съдържаше несмъртоносен вариант на моята изпитана шегаджийска отрова — казва той иззад огледалото. — Така че, освен че е объркала говорния ви център, тя също така е разтегнала устните ви в прекрасна усмивка. Завърших картината, като избелих кожата ви и боядисах косата и ноктите ви зелени.

След което той сваля огледалото.

Ахвам като виждам собственото си лице върху тялото на Шегаджията.

— Как изглеждам? — пита той.

Започвам да се боря като полудял с белезниците, опитвам се да се отスクубна, да счуя дръжките на стола, така че да мога да го удуша.

— Пазачи! — виак той с моя глас. Двамата униформени връхлитат вътре и той казва — Пациентът стана агресивен. Мисля, че е най-добре да го занесет обратно в килията му, така, както е вързан за стола. Ще поръчам да му дадат успокоително, което да го държи до утрe сутрин, когато е операцията.

Лоботомията! Моля те, Господи! Само не лоботомията!

Докато ме извличат от стаята, чувам мекия му глас зад гърба си:

— Ще се постарая да те представя добре пред Дайна нощес.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.